

Гэтак зрабілася тое, што мы бачым у Беластоку, Гродні, што робіцца па беларускіх праваслаўных вёсках. Няма каму паказаць нашаму народу дарогу да змаганьня з усімі нялічанымі бедамі ваеннага часу. Няма інтэлігентаў, няма праваслаўных сьвяшчэньнікаў, а людзям іншай веры праваслаўны беларус веры не дае, хоць бы той яму гаварыў шчырую праўду. І за ўсе няшчасці, усе беды, якія беларуская праваслаўная беднота перацярпела і церпіць сягоння, яна павінна „падзякаваць“ тым царавым слугам, каторыя, пакідаючы наш Край, засудзілі народ на голад, холад і паняверку.

Рэзалюцыя мітынгу сацыялістычных і дэмакратычных арганізацыяў 16 верасня 1917 г.

Сабраўшыся на мітынгу 16 верасня ў салі Работніцкага Клубу прадстаўнікі сацыялістычных і дэмакратычных кругоў літоўскай, беларускай, польскай і жыдоўскай нацыянальнасьцей прынялі гэткую рэзалюцыю аб будучыні Літвы:

Сабраўшыся кіруюцца глыбокім пераконаньнем, што толькі дайшоўшы палітычнай самабытнасьці Літвы і збудаваўшы яе ўнутранае жыцьцё на асновах праўдзівага дэмакратызму, можна падняць наш Край з упадку і забясьпечыць яму найлепшыя варункі дзеля разьвіцьця яго творчых сіл, падняць дабрабыту і поўнага здаволеньня культурна-нацыянальных патрэб усіх пражываючых у Літве нацыянальнасьцей: літоўскай, беларускай, польскай і жыдоўскай.

Сабраўшыся пераконаны, што сучасная вайна пры сваім канцы забясьпечыць Літве права свабодна пастанавіць самой аб сваёй долі згодне агульнага кліча дэмакратыі Эўропы.

Урэшце, сабраўшыся станоўча заяўляюць, што разьвязаць пытаньне аб будучыні Літвы, аб яе ўнутраных парадках, яе адносінах да суседніх дзяржаў і асновах супольнага бытаваньня з сумежнымі краямі правамочан толькі ўстаноўчы сэйм Літвы¹, выбраны свабодна ўсім² насяленьнем Літоўска-Беларускіх зямель³ бяз розьніцы нацыі, веры і полу агульнай, роўнай, тайнай, простаі і прапарцыянальнай падачай галасоў.

Сабраўшыся горача пратэстуюць проці кожнай спробы захвату вярхоўных правоў прадстаўніцтва Краю — яго ўстаноўчага сэйму, скуль бы яна ні выходзіла.

Вільня, 28 верасня

З заматак і артыкулаў нямецкіх газэт відаць, што справа будучыны акупаванай немцамі часткі беларуска-літоўскіх зямель будзе важыцца ў найбліжэйшым часе, і мы, беларусы, у гэткі важны момэнт не павінны маўчаць, а павінны падаць свой голас, бо справа гэта — справа жыцьця або сьмерці нашага народу.

Даволі таго, што ваенным фронтам беларусы аказаліся разьдзеленымі на дзьве часткі, і, калі б гэты разьзел астаўся, і пасля вайны палажэньне нашага народу было б з нацыянальнага пагляду вельмі цяжкім. Але яно становіцца сапраўды трагічным, калі глянем на гэту справу, стануўшы на грунце жыцьцёвых патрэб Беларусі.

Кожын край і кожны народ можа быць вольным і можа ўсестаронна разьвівацца толькі тады, калі будзе мець забясьпечаны матэрыяльны быт. А аснаўны закон сучаснага эканамічнага жыцьця ясна кажа, што эканамічна-гаспадарчае жыцьцё магчыма толькі тады, калі край мае вольны выхад да мора, мае свае порты. Толькі гэта дае народу магчымасьць плады працы сваёй прадаваць на сусветных рынках безь перакупшчыкаў, ня сплачваючы іх пасрэдніцтва. Толькі тады праца рабочага народу старонкі, уложаная ў фабрыкаты, можа аплачвацца ў поўнай меры. Толькі тады можа разьвівацца фабрычная прамышленасьць, даючы заробтак